

DOEN | Materiaalprijs 2011

Juryrapport

Hoofdprijs: **Waterloop, Maarten Kolk en Guus Kusters**

Aanmoedigingsprijs: **PalmLeer, Tjeerd Veenhoven**

Zestien nominaties en maar twee prijzen te vergeven – het leven is soms hard. Zeker als het gaat om prijzen, speelt er vaak een zekere willekeur mee in de eindbeslissing. Het onderscheid tussen 'heel goed' en 'nog net iets beter' wordt uiteindelijk vastgesteld op basis van een mix van subjectieve meningen, hoe geïnformeerd die ook zijn door de professionele ervaring van de juryleden en de objectieve criteria die hen ter toetsing dienen. Want die criteria waren er natuurlijk ook: er werd gekeken naar duurzaamheid, innovatie, artistieke kwaliteit en praktische bruikbaarheid, in deze volgorde. Tezamen vertellen die aspecten een verhaal over een veranderende houding van ontwerpers en producenten ten opzichte van de wereld waarin hun producten gebruikt worden. Materiaalgebruik is een cruciale factor in het verduurzamen van een ontwerp. Het materiaal en de toepassing ervan – bij de productie, in het dagelijks gebruik van het product en daarna, als het product zijn tijd heeft gehad – bepalen in hoge mate of we een product 'duurzaam' kunnen noemen. Direct gekoppeld aan dit criterium is innovatie: zowel met nieuwe als met bestaande materialen is veel duurzaamheidswinst te halen uit vernieuwende toepassingen en innovatieve productiewijzen. Daarnaast moet een product natuurlijk ook in concept en uitwerking een goede symbolische kwaliteit hebben; het is van belang dat het duurzame en innovatieve materiaalgebruik ook in de vorm, in de artistieke verbeelding van het product tot uiting komt. En als aan al deze criteria is voldaan, is het extra mooi als het gaat over een product dat op een breed gebied kan worden ingezet. Toch is dit criterium niet voor niets het laatste criterium waarnaar de jury keek. Praktisch gebruik ontstaat vaak na op het eerste gezicht volslagen nutteloze experimenten. Vernieuwing vindt zelden plaats als praktisch nut het doorslaggevende argument is. Belangrijk bij innovatieve ontwerpen is de vraag die de ontwerper zichzelf heeft gesteld. Welk probleem wordt hier aangepakt en hoe wordt het benaderd? Is het antwoord van de ontwerper consistent en goed beargumenteerd?

Met deze overwegingen in het achterhoofd bekeek de jury de zestien genomineerde projecten. Ook al kon er bij elk van de nominaties een goed verhaal gevonden worden met betrekking tot de meeste van onze criteria, toch was de jury het snel en unaniem eens over de winnaar van de DOEN | Materiaalprijs 2011. Het 'Waterloop' textielproject werd door de jury het meest uitgewerkte en het meest consequent beargumenteerde voorstel van alle nominaties gevonden. Textiel en water lijken niet veel met elkaar te maken te hebben, maar de textielindustrie behoort tot de grootste watervervuilers ter wereld. Maarten Kolk en Guus Kusters hebben tijdens hun werkperiode in het textiellab van het Audax Textielmuseum in Tilburg diepgaand en uitputtend gedocumenteerd onderzoek gedaan naar productiemethoden waarbij water zoveel mogelijk gespaard

wordt. Hun combinaties van digitale printtechniek, specifieke ongebleekte garens en innovatief watergebruik leveren een brede *range* van mogelijke toepassingen op, waarvan ze er een aantal hebben uitgewerkt tot zeer mooie textiel *samples*. Daarbij zijn ze erin geslaagd om het proces dat ze ontwikkelden ook overtuigend te verbeelden in de toepassing ervan. Innovatief materiaalgebruik en productie gaan hier naadloos samen met esthetische vormgeving. Die kwaliteiten maken het 'Waterloop' textiel en het procedé waarvan het de uitkomst is ook zeer bruikbaar voor andere ontwerpers. Daarmee voldoet dit project volop aan alle criteria van de jury. Met deze bekroning hoopt de jury bij te dragen aan de verdere ontwikkeling van dit voorbeeldige researchproject tot een duurzaam geproduceerd en mooi textielproduct.

Een jaar geleden liet de Groningse ontwerper Tjeerd Veenhoven zichzelf een doos met 100 Areca palmladeren opsturen uit Tamil Nadu, India. Als een alchemist heeft hij geëxperimenteerd met biologische conserveringsprocessen en ambachtelijke bewerkingen om uit te vinden hoe de natuurlijke soepelheid van die bladeren ook na droging bewaard en gebruikt kon worden. Het resultaat is een materiaal met de soepelheid van leer, maar zonder de ernstig vervuilende chemische processen die leerbewerking kenmerken. Zijn toepassing van het materiaal in een eenvoudig product als teenslippers is ook een statement. In plastic worden deze bescheiden gebruiksvoorwerpen in miljoenvoud gemaakt, en ze blijven tot in lengte der dagen over de aarde en de oceanen rondzwerfen. Het is een "*bottom of the pyramid*" product dat goedkoop beschikbaar is voor "*the other 90%*", de niet-westerse consument die zich geen luxeproducten kan veroorloven. De jury heeft grote waardering voor het materiaalonderzoek, evenals voor de uitgesproken wens van de ontwerper om nieuwe kennis met traditioneel en lokaal ambacht te verbinden. Met de toekenning van de aanmoedigingsprijs ondersteunt de jury de verdere ontwikkeling van het materiaal en het onderzoek naar ruimere toepassing ervan.

De genomineerde en prijswinnende projecten vertellen met elkaar een verhaal, dat de organisatoren, de leden van de nominatiecommissie en de jury van de DOEN | Materiaalprijs met kracht willen ondersteunen en verder vertellen. Het verhaal van ontwerpers die verder kijken dan naar hoe je op de eenvoudigste manier winstgevende producten in de markt kunt zetten. Het is een verhaal dat het waard is verder verteld te worden, telkens aangevuld met nieuwe personages, attributen en handelingen. Een verhaal over passie voor materialen, voor maken, en voor een respectvolle en houdbare omgang met de beperkte middelen die ons ten dienste staan. Een verhaal waarmee je wat kunt doen.

Max Bruinsma
Voorzitter jury DOEN | Materiaalprijs